

KONFERENCE

Data a životní prostředí

11. listopadu 2021

Praha

**Sborník
abstraktů**

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

KONFERENCE

Data a životní prostředí

11. listopadu 2021

Praha

**Sborník
abstraktů**

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úvodní slovo

Vážení čtenáři,

nacházíme se v době, kdy máme bezprecedentní množství informací o světě kolem nás. Informace, které dříve trvalo dny či týdny získat, dostáváme jedním kliknutím. Tento stav, který není a v historii nikdy nebyl běžnou součástí naší společnosti, má své benefity a svou cenu.

Benefitem je extrémně informovaná a vzdělaná společnost. Společnost, která by alespoň teoreticky měla být schopna racionálně řídit svůj vývoj. Za tento benefit ale platíme cenou, kterou je informačně přesycená společnost, plná kakofonie názorů a dezinformací, paralyzovaná v rozhodovacích procesech.

Pro nás, správce a zpracovatele dat, je také cenou narůstající tlak na management dat. Aby data byla včasná, aby byla validovaná, aby byla dohledatelná, aby byla prezentována v kontextu, aby byla dostupná bez jakýkoli omezení, aby byla ve standardním formátu a řada dalších požadavků.

Tématy konference Data a životní prostředí se prolínají oba aspekty z mnoha různých úhlů, ať už jde o širokou diskuzi na téma situace dat o životním prostředí a jejich vývoje v kontextu digitalizace a technologické změny, nebo o specifická témata z oblastí žurnalistiky a mediálních studií či státní správy. Věřím, že i díky této rozmanitosti se můžete těšit na inspirativní konferenci.

Miroslav Havránek

ředitel CENIA

Program konference

Akademie veřejného investování MMR, Praha

11.11.2021, 9:00

1. BLOK

Miroslav Havránek (CENIA):

Úvodní slovo

Anna Pasková (MŽP):

Bez dat není strategií, ani implementace

Tereza Kochová (CENIA):

Data a publikace

Jan Cibułka (iRozhlas):

Použití dat o životním prostředí v žurnalistice

Adriana Dergam (CEDMO, FSV UK):

Environmentální data v době informačních poruch

2. BLOK

Miroslav Kukuc (CENIA):

Kontext vzniku a cíle NERP

Kristýna Marvalová (CENIA):

Trendy v oblasti environmentálních dat

Pavel Koukal (KOUKAL LEGAL):

Legislativní realita a zamýšlená novela právní úpravy poskytování informací

3. BLOK

Jaromír Adamuška (MŽP):

Směrování IT MŽP v oblasti zpracování a publikace dat

Ján Zajíc (Solitea):

Od křišťálové koule k data-driven řízení organizací a agend

Jan Zárybnický (AOPK):

Informační systém ochrany přírody a jeho datové služby

DISKUZE A ZÁVĚREČNÉ SLOVO

Data a publikace

Mgr. Tereza Kochová

Česká informační agentura životního prostředí

Jaký je rozdíl mezi daty, informacemi a hodnocením? Pro informování veřejnosti a podporu veřejné správy je zásadní mít k dispozici relevantní a ověřená data. I validovaná data lze však chybně interpretovat. Způsob, jakým jsou data a informace zarámovány, ovlivňuje vnímání daného problému.

Publikační výstupy CENIA jsou určeny širokému publiku, veřejné správě, odborníkům v akademické a soukromé sféře a v neposlední řadě široké veřejnosti. V CENIA tak vznikají různé typy publikačních výstupů – pravidelné (zejména Zpráva o životním prostředí ČR, Statistická ročenka životního prostředí ČR, nepravidelné (např. Čtvrtstoletí životního prostředí samostatné České republiky) a komunikační (zejména infografiky). Všechny jsou založeny na integrovaném hodnocení životního prostředí, a to na národní, regionální, často i lokální úrovni. Ambicí všech publikačních výstupů CENIA je podpořit odbornou diskusi v otázkách souvisejících s aktuálními výzvami v oblasti životního prostředí, klimatu a udržitelnosti a podnítit sdílení ověřených zpráv.

Použití dat o životním prostředí v žurnalistice

Jan Cibulka

iRozhlas

Datoví novináři Českého rozhlasu při své práci používají data o životním prostředí pravidelně: informace o kvalitě ovzduší, stavu lesů, druhové rozmanitosti nebo letních teplotách pomáhají čtenářům přiblížit jak témata oddechová, tedy třeba srovnání nejzelenějších měst, tak i problémy zásadní, mezi které patří stav tuzemské zemědělské krajiny nebo globální změna klimatu.

Rovněž se v rámci své práce zasazují o větší dostupnost státem vytvářených databází a popularizují využívání dat o životním prostředí odborníky i laickou veřejností.

Environmentální data v době informačních poruch

Adriana Dergam

Central European Digital Media Observatory (CEDMO),
FSV UK

Žijeme v době, kdy jsou lidé zavaleni daty a informacemi, které si vzájemně konkurují o pozornost. S růstem zájmu, společenské a politické debaty k environmentálním tématům, jako jsou klimatické změny, snižování uhlíkové stopy, sucho, dopad energetiky, stav biodiverzity a podobně, jsou jak tradiční a digitální média, tak i celkově internet zaplaveny množstvím dat a informací z těchto oblastí.

Problémem však není jen toto nadměrné množství, ale též jejich úmyslná či neuvědomělá kontaminace kupříkladu fámami, konspiracemi aj., pro které se používá pojem informační znečištění (information pollution). Neověřené, mylné, nepravdivé či lživé informace, označované rovněž termínem informační poruchy (information disorder), jako projevy informačního znečištění, jsou tak v přímém kontrastu k důvěryhodným obsahům, jež jsou ověřené, spolehlivé, férové a aktuální. Těmto informačním poruchám v populaci podléhají také environmentální data.

Karlova univerzita koordinuje od začátku října 2021 mezinárodní multidisciplinární platformu CEDMO (Central European Digital Media Observatory), která se věnuje nejen ověřování faktů ve Středoevropském prostoru, ale i jejich výzkumu, vzdělávacím kampaním a poradenství v boji proti mylným informacím, dezinformacím a dalším projevům informačních poruch.

CEDMO spadá do sítě dalších osmi podobných evropských center, z nichž některá se zaměřila i na práci s environmentálními daty, hlavně v ohledu na klimatickou

krizi nebo EU politiky, která tato data využívají. Ti potvrzují dvousečnou roli technologií, ať už v podobě internetových platforem, které environmentální dezinformace šíří a umocňují (např. případ Facebooku), nebo v podobě nástrojů využívajících umělou inteligenci, které s naopak snaží uživatelům naopak pomoci v ověřování informací.

Jeden z hlavních cílů CEDMO je proto nejen tyto nástroje, a hlavně jejich výstupy, rozšířit do české mediální a internetové scény, ale také posílit vzdělávání v oblasti datové žurnalistiky a v práci s daty a informacemi u běžné populace nebo konkrétních skupin (např. učitelé, novináři atd.).

Kontext vzniku a cíle Národní enviromentální reportingové platformy

Miroslav Kukuc

Česká informační agentura životního prostředí

Pokud zájemci o data o životním prostředí nenajdou informace na spolehlivé platformě ze známého zdroje a se známou kvalitou, budou hledat alternativní zdroje informací s neznámou kvalitou – a to je prostor pro různé interpretace... a dezinterpretace.

Oproti situaci před pár lety, kdy reporting dat o životním prostředí vznikal, už není tak zásadním problémem nedostatek dat, ale náročnost zpracování a udržení kvality dat pocházejících z velkého množství nesourodých vstupů pro následné vytváření indikátorů životního prostředí. Problém to není ani tak technický, jako organizační. Pokud se datové sady přizpůsobí jednotným standardům, umožní to velkou míru automatizace a kontroly kvality a celý proces se výrazně zrychlí. Z důvodu velkého počtu organizací poskytujících data pro enviromentální reporting vznikl projekt NERP, který má tuto transformaci zabezpečit.

Cílem projektu NERP je vytvoření platformy (vztahů a souboru pravidel) pro spolupracující organizace pro sdílení dat umožňující vyšší míru automatizace a opětovného využití dat.

Motivace pro optimalizaci systému příjmu, validace a zpracování datových sad je jednak interní, která vychází ze snahy zvýšení efektivnosti činností CENIA v oblasti zpracování dat o životním prostředí, a také externí, vyvolaná společenskou situací, rozvojem digitalizace a z toho vyplývajících politik a legislativních požadavků.

Trendy v oblasti environmentálních dat

Kristýna Marvalová

Česká informační agentura životního prostředí

Pomáhají data s efektivní tvorbou environmentálních politik, nebo nám z hlediska přicházejících výzev ujíždí vlak?

Stávající způsob zpracování dat pro environmentální reporting je v mnohém nevyhovující: nevyužívá plný potenciál existujících digitálních technologií, vyznačuje se vysokou mírou manuálního zpracování a související těžkopádností a také obtížnou kontrolovatelností kvality dat. I přes tato fakta deklaruje přes 60 % organizací spolupracujících na sběru environmentálních dat spokojenost se současným stavem.

Tento příspěvek bude pro zlepšení situace argumentovat uvedením širokého mezinárodního kontextu práce s environmentálními daty. Zvětšující se výzvy, zejména pak změna klimatu, mohou těžit z využití „velkých dat“ a inovativních metod jejich analýzy. Tuto synergii zdůrazňují v poslední době i politiky na evropské úrovni, ve kterých je digitalizace chápána jako neoddělitelná část zelené transformace. V oblasti sběru dat z oblasti životního prostředí představuje velký potenciál využití senzorů nebo satelitních dat a v evropských debatách se stále častěji skloňují pojmy strojového učení a umělé inteligence pro jejich analýzu. Akcent na otevřená a ve stále větší míře i propojená data napomáhá integraci různých datových zdrojů.

Pokud máme mít naději na udržení kroku s těmito tendencemi, musíme intenzivněji spolupracovat, zefektivnit datový reporting, ale také zvyšovat svoje digitální kompetence – a projekt NERP je v tomto smyslu minimálně slibným začátkem.

Legislativní realita a zamýšlená novela právní úpravy poskytování informací

Pavel Koukal

KOUKAL LEGAL, advokátní kancelář

Příspěvek je zaměřen v první řadě na základní shrnutí současné právní úpravy poskytování informací, především informací o životním prostředí. Dále se autor zaměřuje speciálně na podstatné aspekty směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1024 ze dne 20. června 2019 o otevřených datech a opakovaném použití informací veřejného sektoru a na zamýšlené dopady připravované transpozice této směrnice do českého právního řádu. Příspěvek je zaměřen především na praktické důsledky transpozice zmíněné směrnice v českém právním prostředí a na její praktické dopady pro povinné subjekty dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, a dle zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, a pro subjekty poskytující či zpracovávající informace o životním prostředí.

Autor se v úvodu svého příspěvku vymezí k obecným trendům v oblasti poskytování informací a ke směřování vývoje právní úpravy. Následně se podrobně věnuje konkrétním důsledkům připravované transpozice výše uvedené směrnice ve vztahu k právu na informace o životním prostředí. Autor v rámci svého příspěvku akcentuje praktické dopady zamýšlené novely pro původce a zpracovatele těchto informací a akcentuje rovněž rozšíření či naopak zúžení práv a povinností těchto subjektů. V samotném závěru příspěvku se autor přednáší doporučujícími návrhy pro maximální využití novelizovaného rámce právní úpravy v návaznosti na projekt NERP.

Směřování IT MŽP v oblasti zpracování a publikace dat

Jaromír Adamuška

Ministerstvo životního prostředí ČR

MŽP definovalo Strategii rozvoje ICT resortu 2016-2020 cestu vzniku platformních SW řešení poskytujících sdílené služby, a to jak pro uživatele, tak pro podporu koncových aplikací – agendových informačních systémů. Motivací bylo především architektonické sjednocení, opakované využívání služeb a úspory z rozsahu. Při formulaci strategie se MŽP řídilo principy e-governmentu. Program Digitální Česko z roku 2018 pak jen potvrdil, že se MŽP vydalo správnou cestou.

Jednou z oblastí strategického rozvoje MŽP byla a je oblast statistiky, zveřejňování a reportingu dat, kterou do té doby systematicky zabezpečoval pouze systém ISSaR vytvořený rezortní organizací CENIA. Ten, s ohledem na své desetileté stáří a nedostatečně zajištěnou podporu, byl celkově zastaralý. S ohledem na to se MŽP rozhodlo vybudovat nový platformní systém prostřednictvím projektu STaR s využitím prostředků EU.

Cílem prezentace je popsat cestu a důvody realizace projektu STaR, jeho podstatu a očekávané přínosy v kontextu strategických cílů v oblasti rozvoje IT resortu ŽP. Budou zmíněny hlavní požadavky na nový systém, architektonický koncept, postup jeho budování a expertního zapojení CENIA a úskalí projektu. V neposlední řadě budou prezentovány ukázky pilotních výstupů projektu, vysoutěžených technologií a vazba na projekt NERP.

IS STaR začátkem roku 2022 přejde do provozní fáze. Již nyní se rýsují konkrétní plány na rozvoj a vytěžování řešení tak, aby byl využit do budoucna plně jeho technologický, licenční i koncepční potenciál. STaR bude umožňovat moderní, bezpečný, jednodušší a přístupnější způsob, jak resortem shromažďovaná data interně zpracovávat, reportovat anebo nabízet veřejnosti.

Od křišťálové koule k data-driven řízení organizací a agend

Ján Zajíc

Solitea

O data dnes už na světě není nouze, těch má každá organizace i jednotlivci hodně. Vznikají v různých procesech, zachytávají je automaticky jak stroje, tak manuálně i lidé. Jak v nich ale udržet pořádek, aby se daly efektivně vytěžit? Jak získat ze syrových dat finální čistou a jasnou informaci a tu využít například pro rozhodování?

Hrubá data je potřeba nejdříve vhodně uložit, vyčistit, transformovat, případně propojit s dalšími daty, než mohou být připravena pro efektivní analýzu a reporting. Technologie a postupy, jak na to, jsou už dávno na světě k mání a neustále se zdokonalují. Často klíčovým momentem pro jejich využití a nasazení technologií v praxi je však udělat první krok – nebát se s nimi alespoň v základní zjednodušené formě seznámit, pochopit jejich smysl a výhody. Tím se organizacím a jejich vedoucím pracovníkům otevře cesta k tzv. data-driven přístupu, tj. řízení na základě kvalitních dat namísto intuice a pocitů.

Data-driven přístup lze využívat nejenom v rámci organizace, ale také napříč organizacemi a agendami, jelikož kvalitní strukturovaná data lze navzájem sdílet a propojovat. Díky tomu lze získat informace, které dříve buď vůbec nebyly k dispozici, anebo nebyly efektivně dosažitelné.

S data-driven přístupem se pojí také lidský element uživatelů ve formě datové gramotnosti. Pojem datová gramotnost se označuje schopnost lidí efektivně data a informace zpracovávat, interpretovat je a využívat pro rozhodování. Efektivní edukace a zvyšování úrovně datové gramotnosti u analytiků i řídicích pracovníků je zásadním prvkem pro maximalizaci efektů vytěžování dat. Vytěžování dat je úžasnou příležitostí pro všechny.

Informační systém ochrany přírody a jeho datové služby

Jan Zárybnický

ředitel odboru ISOP, AOPK ČR

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK ČR) je správním úřadem a odbornou organizací ochrany přírody, od roku 2015 s celostátní působností. Dle zákona č. 364/2021 Sb. je správcem a provozovatelem Informačního systému ochrany přírody sloužícího k podpoře výkonu státní správy, podávání zpráv a informací vyžadovaných právními předpisy Evropské unie Komisi, tvorby politik v oblasti ochrany přírody a krajiny, poskytování informací v oblasti ochrany přírody a krajiny, podpory vědy a výzkumu a podpory péče o přírodu a krajinu.

AOPK ČR je rovněž poskytovatelem podkladů pro územní plánování a harmonizovaných dat dle směrnice INSPIRE. Díky své dlouhodobé politice otevírání datových zdrojů patří AOPK ČR mezi významné správce a poskytovatele otevřených dat v rámci českého eGovernmentu. Veškeré datové sady spravované a poskytované AOPK ČR jsou dostupné na <https://data.nature.cz>, případně je možné je prohlížet přímo pomocí mapového serveru AOPK ČR. Pomocí něj je možné k datům AOPK ČR dálkově přistupovat prostřednictvím otevřených rozhraní poskytující mapové služby nebo přímo data v otevřených formátech definovaných Open GIS Consortiumem, která jsou tak dostupná i ve formátech WMS, WFS. Pomocí REST API jsou vybrané volně dostupné datové sady publikované přes rozhraní i ve formátech XML a JSON. Tato rozhraní publikují data ve snadno strojově zpracovatelných formátech, a plně tak odpovídají poskytování dat dle definice otevřených dat.

Množství dat, které AOPK ČR spravuje a poskytuje, je velké, a řada dat spolu rozmanitými způsoby souvisí a je i různě integrována. Prohloubit integraci do více provázaného celku a přinést data blíže praxi si klade za cíl nový aktuálně

Abstrakty

probíhající rozsáhlý projekt vedený pod akronymem ISOP 2 (celým názvem: „Sjednocený informační systém ochrany přírody ČR – nástroj podpory hodnocení stavu chráněných území a chráněných druhů /ISOP/), spolufinancovaný prostřednictvím Operačního programu Životní prostředí (OPŽP). Cílem projektu je rozvoj jednotné a stabilní SW platformy stávajícího ISOP, který nově umožní efektivní evidenci vymezení chráněných území na úrovni eGovernmentu s vazbou na základní Registr územní identifikace, adres a nemovitostí (RÚIAN), dále umožní evidenci plánování a realizace opatření péče o přírodu s podrobnou evidencí finančního čerpání, sledování stavu druhů a hodnocení vývoje významných přírodních fenoménů včetně zpřístupnění vybraných informací napříč sektorem ochrany přírody a odborné veřejnosti. Realizace projektu je proto důležitým předpokladem pro efektivní zavedení adaptivního managementu pro zvláště chráněná území. Informačním systémem bude mimo jiné vynucena i metodická jednotnost při zpracování svěřených agend v rámci AOPK ČR a svým rozvojem zapadá do informační strategie rozvoje ICT služeb v resortu ŽP. Výstupem tohoto projektu by vedle podpory základních agend měla být řada reportingových výstupů a výměnných formátů datových sad. Příspěvek přinese bližší pohled na aktuální a plánovaný způsob tvorby a publikace dat v ochraně přírody.

© Česká informační agentura životního prostředí
Praha 2021

Kontakt

Česká informační agentura životního prostředí
Moskevská 1523/63, 101 00 Praha 10
info@cenia.cz, www.cenia.cz

Celková redakce
Radka Kollingerová, Kristýna Marvalová

Grafický návrh a zpracování
Kristýna Marvalová

Ilustrace
freepik.com

Tisk
powerprint s.r.o.

ISBN 978-80-7674-023-5

Sborník vznikl v rámci projektu CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_025/0016059
Optimalizace systému řízení příjmu, validace, zpracování a reportingu datových
sad v rezortu životního prostředí (NERP), podpořeného z Evropské unie,
Evropského sociálního fondu, Operační program Zaměstnanost.

